

مصطفی جعفری، سرمؤلف ارزیابی جهانی تغییر اقلیم (IPCC)، برنده مشترک
جایزه صلح نوبل در سال ۲۰۰۷ میلادی، عضو هیئت علمی و مشاور تغییر
اقلیم، مجری تدوین استراتژیک برنامه کلان تحقیقات تغییر اقلیم
پست الکترونیک: mostafajafari@rifr-ac.ir

«تغییر اقلیم و جنگ‌ها»

جنگ‌ها معمولاً به ناخواسته به یک طرف تحمیل می‌شوند. افزایش منابع انتشار (source) و کاهش محل جذب گازها به‌طور کلی جنگ‌ها اثرهای مخرب محیط‌زیستی فراوانی به همراه (sink) آسیب‌پذیر شدن (vulnerability) و کاهش تاب‌آوری (resilience) و محدودیت امکان دارند.

سازگاری (adaptation)

شدت اثرها به محل وقوع بحران بستگی دارد. اگرچه اثرهای تغییرات اقلیمی به‌طور کلی نامحدود است ولی با دور شدن از کانون جنگ و بحران، شدت اثرگذاری آن‌ها کاهش می‌یابد. در بسیاری از موارد ممکن است، اثرهای سوء تغییر اقلیم به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه موجب بحران و جنگ شوند، از طرف دیگر اثرهای جنگ‌ها و بحران‌ها موجب تشدید اثرهای تغییر اقلیم می‌شوند.

اثرهای متقابل جنگ و منفی تغییرات اقلیم: (الف) اثرهای مستقیم، (ب) اثرهای غیرمستقیم

الف) اثرهای مستقیم: (۱) انتشار گاز و مصرف سوخت‌های فسیلی (۲) تخریب محیط‌زیست و جنگل‌ها (۳) صرف منابع موجود (مالی و غیرمالی، منابع طبیعی و منابع انسانی)

ب) اثرهای غیرمستقیم: (۱) تهدید امنیت (۲) مسائل اقتصادی و اجتماعی (۳) تغییر در اولویت‌های ملی و منطقه‌ای در برنامه‌ها (۴) تأخیر در دستیابی به برنامه‌های توسعه آینده

و حفظ و احیای منابع طبیعی (۵) تغییر در شاخص‌های ارزیابی و ارزشیابی و ارزش‌گذاری اقدامات

جنگ‌ها معمولاً به ناخواسته به یک طرف تحمیل می‌شوند. به‌طور کلی جنگ‌ها اثرهای مخرب محیط‌زیستی فراوانی به همراه دارند.

وجود جنگ‌ها در ابعاد مختلف بر تغییر اقلیم به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم اثر دارد: (۱) مصرف حجم بالایی از سوخت‌های فسیلی، (۲) تخریب محیط‌زیست شامل جنگل‌ها، مراتع، تالاب‌ها و سایر محیط‌های طبیعی، (۳) در خلال جنگ‌ها، به‌علت ضرورت توجه به حفظ جان انسان‌ها، حفاظت از محیط‌زیست و پرداختن به تغییر اقلیم از اولویت لازم برخوردار نخواهد بود.

اکوساید (Ecocide) یا بوم‌کشی اصطلاحی است که به‌تازگی در رابطه با جنگ‌ها در بعضی مناطق استفاده می‌شود و درواقع مشابه جینوساید (Genocide) یا نسل‌کشی انسانی است.

وجود جنگ‌ها در ابعاد مختلف بر تغییر اقلیم به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم اثر دارد: (۱) مصرف حجم بالایی از سوخت‌های فسیلی، (۲) تخریب محیط‌زیست شامل جنگل‌ها، مراتع، تالاب‌ها و سایر محیط‌های طبیعی، (۳) در خلال جنگ‌ها، به‌علت ضرورت توجه به حفظ جان انسان‌ها، حفاظت از محیط‌زیست و پرداختن به تغییر اقلیم از اولویت لازم برخوردار نخواهد بود.

اکوساید (Ecocide) یا بوم‌کشی اصطلاحی است که به‌تازگی در رابطه با جنگ‌ها در بعضی مناطق استفاده می‌شود و درواقع مشابه جینوساید (Genocide) یا نسل‌کشی انسانی است.

لطامات و آثار جنگ و تغییر اقلیم را می‌توان با توجه به معیارها و شاخص‌های ارزیابی و ارزشیابی بررسی کرد.

تغییر در شرایط محیطی موجب تغییر در اقلیم‌ها، تقلیل کیفیت، ارزش و اهمیت محیط طبیعی و نزول شرایط اقلیمی می‌شود.

جنگ‌ها در ابعاد مختلف تغییر اقلیم، اثرهای متقابل دارند و قابل بررسی هستند. این ابعاد می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

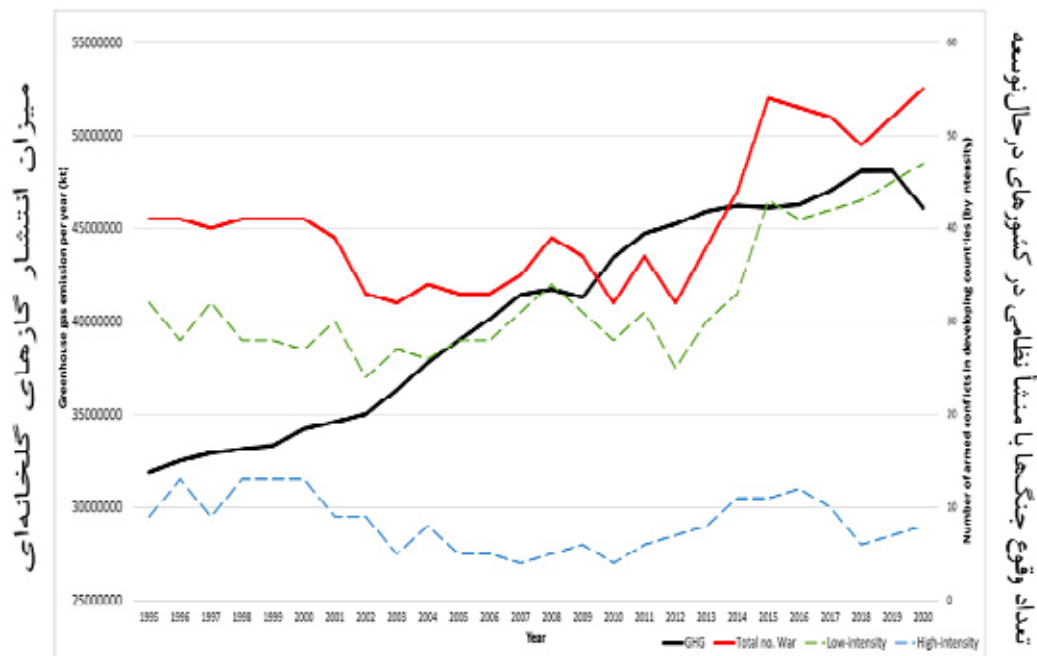

Fig. 1. Time-series line graph of annual greenhouse gas emissions per year (kt) and number of wars in developing countries by type (intensity of the war).

ست چپ میزان انتشار گاز های گلخانه ای

ست راست تعداد وقوع جنگها با منشأ نظامی در کشور های در حال توسعه

در خلال سالهای ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۰ میلادی

منابع مورد استفاده برای کسب اطلاعات بیشتر:

Ko, J., Lee, H.F., and Leung, C.K., 2024. War and warming: The effects of climate change on military conflicts in developing countries (1995-2020). *Innovation and Green Development*, 3 (4): 100175

<https://svet.charita.cz/en/news/how-wars-destroy-the-environment-and-contribute-to-climate-change/>

بعضی از منابع، بخش های نظامی و ارتش ها را مسئول ۵/۵ درصد از انتشار گازهای گلخانه ای جهانی می دانند. جنگ ها و درگیری ها نه تنها تأثیر مخربی بر زندگی مردم دارند، بلکه بر محیط زیست نیز تأثیر منفی می گذارند و به طور چشمگیری در تغییرات اقلیمی نقش دارند. در آینده، بازسازی مناطق پس از جنگ نیز با مشکل مواجه خواهد شد.

بخش های نظامی و ارتش ها با مصرف مقادیر عظیمی از سوخت های فسیلی در تغییر اقلیم نقش دارند و رد پای کربن بالایی به جای می گذارند. رد پای کربن بخش نظامی جهانی پس از کشورهای ایالات متحده، چین و هند در رتبه چهارم قرار دارد.

نتایج تحقیقات، ارتباط مثبت و معنی داری را بین انتشار گازهای گلخانه ای و جنگ ها و بحران های نظامی نشان می دهند (Ko et al., 2024).